

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 30—
za pol leta K 15—
za četrt leta K 7.50
za 1 mesec K 2.50

Posamezna številka 1 K.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), prilličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 34

Ptuj, 22. avgusta 1920

II. letnik

Se k stanovanjskemu vprašanju v Ptuj.

V zadnji številki „Ptujkega lista“ pojasnjuje dr. A. St. stanovanjske razmere v Ptuj. Članek je pisan brez strasti in osebnosti, na razliko od vseh dosedanjih čisto osebnih strastnih in po mojem mnenju neopravičenih javnih, zasebnih in uradnih napadov na stanovanjsko komisijo, ki nima časa odgovarjati v listih na vsak kokreten slučaj in napad. Omenjeni članek je pisan precej izčrpnost, tako da prav za prav ni mnogo pripomniti k istemu.

Omeniti je le, da so stanovanjske komisije bile javne, da je lahko vsak slišal, če je hotel, s kakšnimi pravnimi in dejanskimi težavami se je stanovanjski komisiji bilo boriti in da je ista skušala po svoji najboljši vesti in v soglasju s tozadevnimi naredbami in dejanskimi razmerami reševati posamezne slučaje.

Razume se, da vsakomur stanovanjska komisija pri najboljši volji ustreči ni mogla in dejstvo je, da so skoro vsi hišni posestniki in njih zastopniki skušali po možnosti ovirati delovanje iste znak posebno danes nevarnega protisocialnega mišljenja in narodne nestrpnosti.

Razen tega so — in to na žalost — najuglednejši listi hrumeli proti stanovanjskim komisijam v prid hišnih posestnikov ter se sklicevali na sodnike. Tako težka socialna vprašanja kakor je danes stanovanjska beda, se pač ne rešuje pri sodnji, ki vendar ne

Prva spoved.

Tako hudih časov še dvanajstletni Burkelčev Peter ni doživel, kakor pri prvi spovedi.

Prav za prav bi bil moral že davno sprazniti žakelj, v katerem je svoje hudobije shranjeval, pa kaj se če, ako so bili gospod sitni in mu niso prej hoteli olajšati težkega bremena. Zmerom so našli kak izgovor: V devetem letu je še premalo krščanskega nauka znal, v desetem se ni dobro spovednih molitvic naučil in v jednajstem letu sta si bila bojda s katekizmom v veliki jezi. In tako je prišlo, da je smel k spovedi še le tedaj, ko je bila mera že do vrha polna.

Njegova pobožna in skrbna mati mu je kupila v nedeljo zjutraj v konzumnem društvu papirja in svinčnik za 1 krajcar.

„Peter“, rekla je, ko je prišla od maše domov. „Peter, sem k mizi se vsedi! Tu imaš papir, mislim, da ga bo dosti, in zdaj lepo preišluj, kaj si v svojem življenju slabega storil; spomni se na velike in male grehe, da bodeš danes večerko svojo prvo spoved pošteno opravil. Vse si lepo zapiši, da na kaj ne pozabiš.“

Rahlo je šla potem v kuhinjo, kjer je opravljala svoje navadno delo, pa danes vse bolj tiho, da bi ne motila Petra, ki je v hiši kosmato vest krtačil. In Peter je sedel za mizo, ali bolje rečeno, on je visel na stolovnem robu. Božal je beli papir, grizel svinčnik, in kadar se je spomnil na kako posebno

more števila stanovanj višati

In ravno zadnje je edini izhod iz te za prizadete usodopolne zagate. Vlada pozivlja bogataše, naj zidajo, daje jim pri tem vsakojake davčne ugodnosti, ampak hiš skoro nihče ne gradi.

V starih časih so cesarji in drugi mogotci prisilili podanike, da so gradili hiše in druge, če tudi večkrat nepotrebne stavbe. V novejši dobi so Amerikanci ubrali modernejšo pot, združevali so se in prostovoljno je vsak posameznik brez razlike stanu in poklica posegel k praktičnemu telesnemu delu. Na ta način so v severni Ameriki nastale ceste in prva stanovanja; v Pragi na pr. so Češko narodno gledališče pomagale graditi meščanke, nosile opeko itd. in to vse brezplačno v prostih urah.

Bili so nekdanji ideali in danes jih ni več. Ideal bi bila pač zadnja najpravičnejša inštanca tudi v sedanji težki dobi in o tem ne piše noben list in nobena politična stranka. Pohvalno pa se razumevali težko stališče stanovanjske komisije oni tukajšnji gostilničarji, ki imajo prenočišča; dajali so namreč v slučajih, kjer v naglici stanovanjska komisija ni zamogla takoj prošnjikom nakazati sobe, po nerazmerno nizkih cenah sobe vsem osebam začasno na razpolago, ki so se legitimirale v to svrhu od stanovanjske komisije.

Končno še bodi omenjeno, da so bili člani stanovanjske komisije imenovani od vlade na predlog mestnega magistrata in to gotovo ne po njihovi volji. Za to do sedaj neplačano poldrugo letno delo imajo isti danes „zadoščenje“, da se je proti njim pri-

teško klado, segel si je z umazanimi prsti v lase, ki so mu stali na glavi ko škop na razdrapani strehi.

Včasih je tudi po bliskovo potegnil z roko po mizi, seveda nikoli zastonj. Vsakokrat je izvlekel izmed prstov eno ali več muh, katerim je danes — pred spovedjo mora človek še bolj usmiljen biti — samo glave zdrobil.

Ko se je v par let svojega življenja zamislil, postalo mu je vroče, da mu je „švic“ stopil na čelo. Pa tudi ni bilo kaj malega, saj so mu take lumparije stopile pred oči, da mu je slabo postajalo.

A zraven tega je še stara, zaprašena ura na steni pravila: čak - čak, čak - čak!

Najbolj ga je pekla vest zavoljo šekaste farovške mačke. — Pred pol letom jo je na tihem ubil in mrtvo truplo v kurnik obesil! Potem je za bezgovim grmom čakal, dokler ni kuharica kuram jesti prinesla. Uj! kako kisló in jezno lice je napravila mogočna gospodova gospodinja z veliko bradavico na nosu — brr! še danes je Petra prijetno streslo.

Jeseniku bič ukradel — Koklnovemu hlapcu dva polna žaklja prerezal — materi s slamo mleko iz latvic pil, — tako je pisal.

Še včeraj je poskušal s slamo. Dobra je bila ta iznajdba, ker tako se smetena (vrhnja) ni načela; zato je mati že dalje časa mislila na copernijo in je hotela dati mlečnico izžegnati.

Ej, Burkelčev Peter, ta vam je bil pravo seme! Še le, ko je napisal nekaj čez 30 faloterij, šlo je delo bolj počasi, in kakor ima

čelo osebno sovraštvo. Ker tu vsako razmotrivanje konča, so člani komisije zaprosili vlado, da se jih tega hvaleznega posla odveže in imajo sedaj vsi oni, ki se čutijo od stanovanjske komisije prizadeti, najboljšo priliko, da se ponudijo vladi za člane nove komisije in užijejo „sladkosti“ tega dela, ter popravijo to, kar je dosedanja komisija zakrivila

M. Meža.

Gospodarstvo.

Velikost Prekmurja. Poprej madžarsko Prekmurje, ki ga ima zasedenega naša država, meri blizu 165.000 oralov s približno 95.000 prebivalci, od katerih je 59.000 katolikov, 34.500 protestantov in 1500 židov. Po narodnosti je 80.000 Slovencev, 13.000 Madžarov in 1500 Nemcev.

Cena medu na Hrvaškem in v Banatu je padla na 22 kron, ker je letos izredno mnogo tega pridelka.

Cene mesu in masti v Osjeku so bili prejšnji teden sledeče: Govedina in teletina po 24 kron, svinjetina po 22 kron, mast po 34 kron, suha slanina po 34 kron, suha slanina po 34 kron, surova slanina po 32 kron kilogram.

Prepovedan izvoz. Prepovedano je še vedno izvažati pšenico in pšenično moko, oves, vole in bike izpod 10. leta, konje in kobile izpod 16. leta, ovce, žrebeta, svinje, sveže meso, mast, olje in sladkor. Vlada, zgani se!

vse svoj konec, tako ga je tudi njegov register grehov imel. Nato je vse šestkrat prebral, da bi si lažje zapomnil in v spovednici ne obtičal. Nazadnje se je še lepo podpisal in pristavil kraj in čas. Da bi bili grehi na varnem, je papir zavil v robec, ter vse vkup stlačil v žep.

Obed, obstoječ iz mastnih žganjkov in mleka, mu danes ni dišal, kakor drugokrat. Mleka si že kar pogledati ni upal, ker ga je preveč spominjalo na — no na njegovo iznajdbo s slamo. Tudi si ni upal materi v lice pogledati, saj je nosil v žepu črno na belem, da je nič vreden fant.

„Imaš kaj velikih grehov?“ vprašala ga je mati. Seveda ni Peter nič odgovoril.

Po jedi jo je tiho potegnil v šolo, odkoder je potem g. učitelj vse otroke skupaj v cerkev peljal.

Spovednik jih je čakal. Jeden drobiž za drugim je zgrevano in boječe stopil v spovednico, a vsak je spet korajžno iz nje odšel.

Prišla je tudi vrsta na muhastega Petra. Zato mu je vroče postajalo in moral se je večkrat obrisati; kolena so se mu tresla, srce mu je strašansko močno bilo, in kar zazibal se je v spovednico. Že je gospod župnik odprl okence in mu mignil, naj začne. On pa je iskal in iskal papir, na katerem je imel svoje grehe zapisane. Zavoljo tega je postal duhovnik nepotrpežljiv. Peter, rudeč ko kuhar rak, je iskal po vseh žepih, stresal svoj robec sem in tja, ter nazadnje z jokojočim glasom povedal: „Jaz sem svoje grehe zgubil!“

(Konec sledi.)

Amerika ogroža naše cene. Amerika je ponudila Nemcem in Italijanom žito za nižjo ceno, kakor je pri nas.

Za invalide se otvori že to jesen v Zemunu tehnična šola, da se bodo učili raznih obrti.

Posledica vladne krize je padanje naše valute, posebno napram liri. Dr. Korošec s srbskimi radikali nosi krivdo na tem. A kaj njemu mar obubožanje države in ljudstva, samo da ina njegova stranka moč in polna korita.

Izvoz živine. Izvažati je dovoljeno bike in vole nad 10 let stare ter konje in kobile nad 16 let stare. Biki morajo biti dobro rejeni, godni za klanje, a pretežki za pleme.

Zakaj se ne dovozi dovolj sladkorja? V Beogradu je sladkorja v izobilju po 13 dinarjev (52 kron), nas pa le neprestano tolažijo, da bo prišel cenejši sladkor, a čaka se z dovozom menda samo za to, da bodo razni špekulantje poprej drago razprodali svoje stare zaloge.

Carina se znižuje. Finančnogospodarski svet v Beogradu je sklenil, da se zniža carina na nekatere izvozne predmete.

Svoboden izvoz masti, slanine in prediva je sklenil finančnogospodarski svet v svoji zadnji seji. Glede svobodnega izvoza pšenice in koruze se bo sklepalo v prihodnji seji.

Svilarstvo bo prineslo letos naši državi nad 40 milijonov čistega dobička, za bodoče pa smemo pričakovati še višje dohodke, ker je izdana posebna naredba glede pospeševanja svilarske obrti.

Največja tobačna tovarna naše države se zgradi v najkrajši dobi v Skoplju.

Cene vinu v Banatu in na Hrvatskem silno padajo vsled dobre nove letine. Dobro staro vino se ponuja na debelo že po 12 kron liter.

Zamenjava kolkov kronske vrednosti. Z dnem 16. junija t. l. razveljavljeni nerabljeni kolki kronske vrednosti se lahko zamenjajo brezplačno do vključno 30. septembra 1920 pri finančni deželni blagajni v Ljubljani in vseh davčnih uradih izven Ljubljane proti novim kolkom dinarske vrednosti v zmislu veljavnih predpisov. Dotične vloge so kolka proste. V zamenjavo pripravljeni material se mora oddati osebno, vpošiljanje po pošti je nedopustno. Po 30. septembru 1920 je izključena vsaka zamenjava ali povrnitev razveljavljenih kolkov.

Velika železniška nesreča se je zgodila od 13. na 14. t. m. ponoči v Pesnici pri Mariboru. Tovorni vlak iz Maribora je trčil v del tovornega vlaka iz Gradeca, ker predsignal ni bil razsvetljen. Vozovi so se nakupičili drug na drugega, sprednji so se razbili, nekateri se preobrnil v jarek. Prtljažni mojster Zeman in sprevodnik na zavori Šilec na mariborskem vlaku sta obležala mrtva, vlakovodja Šerc, strojevodja in kurjač so težko ranjeni; od graškega vlaka pa so bili težko poškodovani brzojavni mojster Protin, ki se je službeno selil v Zidanmost, njegova žena in železničar Šalomon; Protinov otrok je vsled težkih poškodb kmalu umrl.

Dopisi.

Naročnike našega lista prosimo, da zaostalo naročnino takoj povrnejo.

Upravništvo „PTUJSKEGA LISTA.“

Ogenj. Dne 13. julija t. l. zvečer je zanetila strela klet posestnika Blaža Bukšek-a v Zahenbergu, občine Donačka gora. Zgorela je omenjena klet z vinsko prešo. Škoda se ceni na 60000 K. Zavarovano pa je bilo za 300 K.

Nesreča. Dne 2. avgusta ob 10. uri 15 min. je 18 letni Jakob Misja iz Mate, okraj Ljutomer, blizu postaje Moškanjci zdrsnil s stopnic poštne vlaka št. 205 ter se močno poškodoval. Pripeljali so ga v bolnico v Ormož.

Ogenj. Dne 7. julija t. l. ob 13. uri so pogoreli posestnici Apoloniji Bele v občini Kočice svinjski hlevi, stanovanjsko poslopje,

vsu uprava, obleka, perilo, živež, 300 K denarja, ter 4 mladi prasiči. Škoda znaša okrog 30—40.000 K. Zavarovano pa je bilo za 3000 K. Ogenj je zanetil 7 letni slaboumni sin omenjene posestnice.

Na Bregu pri Ptujju se vrši stari živinjski sejem dne 26. avgusta t. l.

Breg pri Ptujju. Za uboge v občini Breg in za šolo na Bregu je daroval Štefan Keltner, črevar na Bregu po 250 kron, skupno 500 kron, radi ugodnega izida v pravdni zadevi.

Ogenj je izbruhnil dne 7. t. m. v kuhinji posestnice Neže Jelenc v Podlehniku. Zgorela je hiša, hlevi, svinjaki, listnjak ter žito in nekaj krme, usnja in podplatov. Škoda se ceni na 4000 K, zavarovano pa je bilo za 1000 K. Vzrok požara se dosedaj še ni mogel dognati.

Dornova. V nedeljo dne 29. avgusta t. l. se bo vršila v Dornovi pri Ptujju velika slavnost. Spomenik padlim žrtvam svetovne vojne, za katerega se muči in trudi že tako dolgo naša mladina in cela vas, bo končno tega dne odkrit in blagoslovljen. Odkritje spomenika se vrši popoldne ob 2. uri nato veselica na prostem pri g. Francu Herga s srečolovom, šaljivo pošto, licitacijami itd. Čisti dobiček je namenjen kritju stroškov za spomenik, ki še ostanejo. Na obilno udeležbo vabijo s tem vse, ki znajo ceniti pomen spomenika kot simbol vseh krivic in trpljenja svetovne vojne.

Koroški odbor v Ormožu priredi v prid koroškemu narodnemu svetu v nedeljo dne 22. avgusta po večernicah v mestni grabi v Ormožu veliko Ljudsko veselico z godbo, šotori in različnimi razveseljivostmi. Pri veselici govori odposlanec Koroške g. župnik dr. Arnejc. Vstopnina 2 kroni. Preplačila se hvaležno vsprejemajo. Ker je čisti dobiček namenjen v narodne namene za Koroško, vabi k obilni udeležbi Odbor.

Dornova. Nikdar ne more prava mati pozabiti svojih otrok, nikdar svojih sinov, ki so padli kot žrtve trdne petletne vojne. Zato stavi naša občina v spomin tem nesrečnikom, ki so morali preliti svojo kri za tujca, za lastne rablje, spomenik. Obenem pa naj ta spomenik spominja še pozne rodove na vse krivice in bolesti, ki jih je pretrpela naša domovina tekom svetovne vojne, naj spominja na vse potoke solza, ki jih je prelila naša mati, na vse gorje in na morja krvi, po kateri je gazil ves svet. Naša mladina pa je pokazala, da razume značaj svetovne vojne, pokazala je, da se zaveda vseh krivic, ki jih je prestala naša domovina. Pokazala je silo, moč in voljo, da tudi udejstvi, kar hoče in kar smatra za dobro. Inicijativo za stavbo spomenika so dali bivši ujetniki (mladina), oni so zbirali prispevke, se trudili in mučili pri delu, pomagala pa je vsa mladina, cela domača vas. Zato bo tudi stal v par dnevih spomenik, ki bo znak moči, volje in uspeha, če je le delo skupno. Potreba je le volje. Še eno je dokazala naša mladina s tem delom. Ona je zrela in močna in ona bo v stanu izvršiti težke naloge, ki jih stavi na nas že sedanjost in ki jih bo stavila še v veliko večji meri bodočnost.

Prisrčna prošnja! Dne 8. julija t. l. popoldne je dala gospa Marija Straschill z Brega pri Ptujju od blagovnega kolodvora na velikem težkem vozu peljati pivo. Polni sodi na njem so bili tako pomanjkljivo naloženi, da je en 25 l sod radi hitre vožnje v Krempļjevi ulici via Fürst na tamkaj delujočega cestnega pometača Czihal na desno nogo padel in isto tako zmečkal, da je sedaj kljub zdravniški pomoči 6 tednov za delo nezmožen. Brez svoje krivde ponesrečenec stoji v 63. letu ter prosi v svoji siročini plemenite človekoljubne prijatelje za milostno podporo. Dobrodošla darila naj se oddajo pri upravi „Ptujškega lista.“ Emerik Czihal, stanujoč: meščanska bolnišnica št. 18 dvoriščna stran.

Od Sv. Janža na Drav. polju. Župnija Sv. Janž je precej velika. Imamo tu dva duhovnika, župnika in kaplana. Vobče smo z njima lahko zadovoljni. V enem oziru pa ne moremo biti zadovoljni. Včasih odideta oba gos-

pada iz svoje župnije. Ako pride takrat kak krst, je treba dolgo čakati, dokler se kateri ne vrne. To čakanje pa je zlasti sedaj poletu sitno, ker je mnogo dela. Zato želimo, da ostane vsaj en duhovnik doma ali v bližnjih vaseh.

Politične vesti.

Sestava nove vlade. Po več tedenskih prerekanjih in pogajanjih, med katerimi je naša država hudo trpela v notranjosti, kakor tudi na zunaj, so se odločujoče stranke zedinile, naj ostane dosedanja vlada z malo izpremembami še naprej. Edinosti pa v novi vladi ni, prerokanje se vrši dalje in novi vladi ne obetajo dolgega življenja.

Za zagrebškega župana je bil 17. t. m. izvoljen arhitekt Vekoslav Heinzl, dolgoletni mestni zastopnik in pristaš hrvatske zajednice.

Nemško hujskanje. Komaj je začela v Mariboru delovati razmejitvena komisija, so že začeli nezadovoljni Nemci begati prebivalstvo. Z raznimi nemškimi demonstracijami bi komisiji radi pokazali „nemški“ značaj tukajšnje pokrajine. Med ljudi trosijo lažnjive, a razburljive vesti, kakor da bi ta komisija imela določevati, čigavi naj bodo večji okraji. Ne verjamite takih vesti!

Pokrajinski zlet Sokolskega Zaveza SHS v Mariboru dne 29. avgusta 1920. Jugoslovensko sokolstvo priredi letošnji svoj celokupni zlet v Mariboru, med Slovence, blizu nemške državne meje. Zlet obeta biti kaj veličastnega. Priprave so v polnem teku. Kdor hoče spoznati naše sokole, videti uspehe njihovega dela in truda, naj ne zamudi te prilike, nego pohiti ta dan v Maribor.

Boji za Varšavo. Ruska vojska je prišla do Varšave, za katero so se vneli hudi boji. Poljaki napenjajo sicer vse sile, da ne izgube svojega glavnega mesta, ali težko, da bi uspeli. Rusi zavračajo premirje s Poljaki, dokler ne dosežejo prevrata v poljski vladi.

Zveza narodov, ki jo je ustanovila antanta z namenom, da posreduje med narodi v spornih vprašanjih, se že krha, predno je začela še prav delovati. Antantne države se v važnih vprašanjih niti med seboj ne morejo sporazumeti. Kako naj potem zadovolje druge narode?

Dogovori s Čehoslovaško. Madžarska država se ne more urediti in je nevarna za sosedne države. Zato je umljivo, da se skušajo te države zediniti v obrambi proti madžarskim nasilnostim. Te dni so v Beogradu sklenili tako pogodbo med našo državo in čehoslovaško. Tudi radi trgovine so se sklepali dogovori.

Razno.

Kongres jugoslovanskih dobrovoljcev za Slovenijo združen z občnim zborom Društva jugoslovanskih dobrovoljcev za Slovenijo se bo vršil letos dne 8. septembra v Ljubljani. Vspored je določen takole: Dopoldne zadržnice za padle dobrovoljce, po zadržnici veliko manifestacijsko zborovanje, popoldne občni zbor „Društva jugoslovanskih dobrovoljcev za Slovenijo“, in zvečer velik komerc združen z ljudsko veselico. Kongresa se udeležijo vsi slovenski dobrovoljci, kakor tudi vse dobrovoljske organizacije Jugoslavije in zastopniki čeho-slovaških dobrovoljcev.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tako je sedaj uradni naslov za našo državo ter se ne sme več uporabljati ime „Kraljestvo SHS“.

Ljudsko štetje v naši državi se izvrši dne 31. decembra letos.

Pogodba med Jugosavijo in Češkoslovaško je sklenjena in podpisana. Naša država bo prodala Češkoslovaški 250 vagonov moke, v zameno pa dobimo več premoga.

Podražitev vožnje po železnicah nastopal je dne 15. t. m. Plačati bo treba v tretjem